

Хальмг келнэ делгрлтин эрнн төрмүд

Оли-амтнэ культуру делгрүллгэнд, теднэ эрдм-сургууль, билг-эрдминь бодлуулгэнд, эврэ литератур бсглгэнд келнэ медрлин төрмүдиг күцлтэгээр хагъялтгэна ач-туснь кемджэн уга ик.

Алдр Октябрьск социалистическ революци хбн, советск йосна цагт, Коммунистическ партин килмджтэ айлацин учрар, урднь, хаана Арэсэн цагт, далжрлгэнд, мухлаллгэнд йовихасн оньдан кели-амтс, ода эврэннь культуран, эрдм-сургуулян ик гидгэр бодлуулхаснь цугтадмбдн медгднэ. Урдк цагт эн багъ кели-амтсэс кесгнь эврэ бичг уга, эврэ литератур уга бэйсннь тоолхла, эднэ бдгэ цагин бслтнь ямаран икэр делгрснь манд лавтагъар медгддженэ.

Революци бмн, мана хальмг келн-амтн бас эврэ литератур уга бэйсмн. Зуг Алдр Октябрьск социалистическ революци хбн, эврэннь ори-нутгин цуг наадк кели-амтс дахдж, теднлэрн хир-дүүнрин ни-ницинггүү нег брк-бүл болдж, алдр орс кели-амтнэ дбнггэр, Коммунистическ партин гардврт, хальмг кели-амтн эврэннь керг-төрэн гартан авсн, эврэ бичгтэ, эврэ литературта, СССР-н цуг кели-амтс дунд, теднлэ айлэр бас бсдж-бодлдж йовхнь мел лавта.

Школмудар эрдм-сургууль дасхлгэнд, литератур цааранднь делгрүллгэнд хальмг келнэ туск зärm төрмүдиг түргэр, саянэр күцэлгэн йир ик чинртэ төрмүд болджана.

Хальмг келнэ төрмүдин тускар удл уга танггьчин конференц болхмн. Эн конференц хальмг кел дасхлгэна багшир, издательствин кодлächнр, писательмүд болн поэтс, радиокомитетин болн редакцин кодлächнр, оли-амтнэ эрдм-сургуулин халхин улс, нань-чиги тиим кодлächнр, эдн цугъарн, ик шунмгэа кевэр орлицхах збвтэ.

Хальмг келиг цааранднь ясуруллгэнд, тер ясуруллгиг күцэлгэнд кергтэ, келнэ халхар эрк биш күцэгдх збвтэ бдгэ цагин төрмүдиг күцэлтгэгээр, түргэр күцэлгэнд, эннигдж, хурдж селвцдж куундвр келгэн йир ик тустань мел ил.

Келнэ халхар эрк биш күцэгдх збвтэ төрмүд дотр үзгүдин төрмүд нег үлү хурц болдж тоолгдджана. Кедү

дакдж келгдг болвчи, ода бийнь, хальмг келн батта үзгүд батлдж авал уга. Үзгүд уга болхла бичкдүдт сургууль-эрдм дасхдж болшго, тедү мет делгрмүд, литератур чиги элвджүлдж, делгрүлдж болшго. Тингхлэ, ямаран үзгүд авхла сэн болхиг цугъар хоорндан збвшлдж, түүгэн батлдж авх кергтэ.

Удл уга болх келнэ төрмүдин туск танггьчин конференц деер иим төрмүд күүнлгдхмн: хальмг орфограф ясурулхин тускар болн терминологин туск төрмүд.

Эн төрмүдин күцлнь хальмг келнэ медрлиг делгрүллгэнд ик чинр зүүхмн.

Научн кевэр белгдсн, батта тиим заавр уга болсна учрар, хальмг келид оли-зүсэр келгдг, оли-зүсэр бичгдг үгмүд хэргэна. Келнэ туск төрмүдиг хайлэмдж угагъар, хайдж болшго.

Келнэ туск медрлиг делгрүлл уга, үгмүдин элвджүлдж, келиг ясурул уга, бичкдүдт сургууль-эрдм дасхлггиг, мана эврэ келнэ литературин болн барин халхин төрмүдиг хурдар, саянэр күцэддж чадхв гилж келхмн биш.

Хальмг келнэ тускар, гүн медрлин ишэс бүрдгдсн, тодрха, лавта бат заавр-гардвр баяхла мана хальмг барт, литературт, сургуулин багширт ик дбн-нбкд болхмн.

Энүгиг, эн төриг саянэр, күцэлтгэгээр хагъяхла, хальмг келнэ халхин специалистирин болн мана научн исследовательск организацсин кодлächнрин, олдн үзүлсн икач-туснь болдж тоолгдхмн.

Хальм келнэ тускар ул батта заавр-гардвр баяхла шинэс кесг оли делгрмүд, хальмг келнэ зокал, орс-хальмг келнэ болн хальмг-орс келнэ словарьмүд, хальмг кел дасхцхадг багширт нерядгддж гарггдх збвтэ, оли-зүсн методическ зааврмуд, ганцхн эдн биш, нам цуг барин халхин, издательск кодлмн—эдн цугъарн цаарандан улм делгрхнь мел лавта.

Хальмг келиг делгрүлдж, цааранднь улм ясуруллгэн, түүг кесг-оли шин үгмүдэр элвджүлдж байджалгэн, чимлгтэ элвг саяхн үгмүдтэ кесаяхн келид тохралгэн—цуг мана культури чидлин, цуг мана обществин цугъараннь күйлтэ ик төрмүднь болджана.